

1948

ՀՈՒՆՈՒՄԱՐ

ԽԻՒ 1

ԱՄԵՆԱՊԱՏԻՒ ՍՐԲԱԶԱՆ ՊԱՏՐԻԱՐՔ ՀՕՐ

ՊԱՏԳԱՍԸ ԱՄԱՆՈՐԻ ԷՒ Ս. ՇՆՆԴԵԱՆ ԱՌՅԻՒ

Ժամանակի գաղափարին հետ ծնունդ առած, մարդու գիտակցութեան եւ քաղաքակրթութեան արեւայայտին, հին, հին դարերու պնդանքներով եւ խորհուրդներով զարգաւուն, յետոյ Աւետարանի արդիւններով սրբուած, Ամաւորը, մեզի կը ներկայանայ իբրեւ հոգեւոր վերակենդանութեան առիթ մը:

Տարուան մը աշխատանքի հաշուեմունքեան եւ հաշուեյարդարութեան հետ, հաւասարեցանք այդ առթիւ կը հրաւիրուին մաքրել նաեւ իրենց հագիին եւ արհիւ հաշիւները, եւ այդ աւելի մանրամասնօրէն եւ ռաւադրութեամբ վասնզի աւելի անոնց էջերուն մէջ է որ պիտի գտնեն իրենց յաջողութիւններուն եւ ձախորդութիւններուն բուն աղբիւրները եւ անոնց մէջ կ'աւարտած սրբագրութիւններովն է որ պիտի յաջողին բարեկարգել իրենց կեանքը եւ գեղծ պահել այն սնանկութիւններէն որոնք՝ առաջ կուգան անհաշիւ, սանձաւարակ ու անպատասխանատու խորհելակերպէն եւ գործելակերպէն:

Ամաւորը՝ յարմար առիթ կը նկատուի այս ներքին վերադարձման համար, վասնզի խանդավառ եւ բարի տրամադրութիւնները միշտ լայն կը բացան մարդոց զգացումները լաւագոյն ներշնչումներու եւ արդիւններու առջեւ:

Այդ տրամադրութիւններու ճակ է որ ուժգնօրէն կ'արտայայտուի մարդուն մէջ ապրելու բնածին այն բուռն տենչը որ անդադար կը գործէ ապաւ հովելու կեանքին տեսականութիւնը:

Քափ կ'առնէ նաեւ մարդուն հոգին՝ իր ապագայի խոհերով. հիւրէն վեր կը բարձրանայ դէպի յարիսեմականութիւն եւ Ամաւորը կը մօտեցնէ Ս. Ծնունդին: Անոր խորհուրդները կը ներդաւնակէ Տիեզերքի Մեծ եւ Սխմեցելի այդ խորհուրդին հետ, եւ անոր մէջ կը գտնէ իր յոյսերուն հաւաստիքը, իր փափաքներուն գոհացումը, իր կեանքի ծարաւին յագեցումը:

«Որպէս փափաքէ եղջերու յաղթես ջուրց, այնպէս փափաքէ անձն իմ առ քեզ Աստուած»:

«Ծարաւի է անձն իմ, առ քեզ Աստուած հզօր եւ կենդանի ե՞րբ եկից երեւցայց երեսացդ Աստուծոյ»:

Հազարաւոր տարիներ առաջ յօրինուած այս սաղմոսը մարդու հոգիին ամենասիրելի երգն է: Այդ երգին Աստուած պատասխանեց այն երգով, որ լուսեցաւ Բեթղեմէսի երկնքի աստղերուն ճակ ի լուսմ ժամանակաց՝ երբ

160-98

18359 ա ճ

Աստուած մարդացաւ՝ մարդուն հետ կնկելու «Նոր Ուխտ»։ անոր նուիրելու «Նոր Պատուիրան», զայն դարձնելու «Նոր արարած», «Նոր մարդ»։ «Նոր Կտակարանով» անոր տալու «նոր անուն», անոր առջեւ բանալու կեանքի «նոր նախապահ», որ ապրի «նոր ոգով», «նորոգուած իրաւունքներով»։

Ամէն անգամ երբ կուգայ Քրիստոսի Ս. Ծննդեան եւ Աստուածայայտութեան հրաշափառ տօնը, հովիւներու եւ մօզերու զգացումներով կը վազենք ցիւրիկներէմ, ոչ միայն մեր հոգւոյ աչքերով տեսնելու այն ինչ որ Տէրը մեզի ցոյց տուած է, այլեւ ընդունելու Անոր Նոր Ուխտն ու Նոր Կտակարանը։

Մարդացեալ Աստուծոյ Նոր Ուխտի եւ Նոր Կտակարանի բովանդակութիւնը կ'ընդգրկեն մարդու ամբողջ կեանքը։ Անոնք հաստատուած են ուղղակի իր իսկ անձին վրայ եւ ապահովուած են այդ անձին անսպառ շնորհաց աղբիւրներով, որոնք տրամադրելի են մարդոց անվերապահօրէն եւ առանց խտրանքի։

Անոնք նշմարիտ կրօնքի մը վարդապետութեան հետ՝ մարդուն կուտան ապրուած կեանքեալ կեանքի մը կենդանի պատկերը։ Այդ կեանքը իրագործելու համար մարդը Մարդացեալ Աստուծոյ հետ՝ պէտք է կապուի ներքին հոգեւոր եւ բարոյական հաղորդակցութեան կապերով, այնչափ սերն ու հաստատուն՝ որչափ ծառի հիւղերը իրենց բունին հետ։ «Ես եմ որք եւս դուք ուր, որ հաստատեալ է յիս եւ ես ի նա, նա բերէ պտուղ յոյժ» (Յով. ԺԵ. 5)։

Իր վարդապետութիւնը ճիշդն եւ ճիշդակաւնէն վեր է եւ անկախ բացարձակապէս։ Կոչուած է ամենց վրայ իւրեւրու։ Արմատապէս դէմ է նիւթական բիրտ ուժի այն վարդապետութիւններուն՝ որոնք կը վսանգեն բանաւոր մարդու աստուածապարգէտ արժանիքներն ու նախաձգիրը։ Ինքը՝ սիրոյ մարմնացումը ըլլալով, այդ վարդապետութիւնը սիրոյ վրայ հիմնեց, եւ մարդիկ զայն պիտի կրնան լիովին ըմբռնել այն առեւ՝ երբ անոր մօտեման իրենց սիրոյ ամբողջ զօրութեամբ, ոչ թէ յուզական, զգացական սիրոյ։ Այլ այն սիրոյ որ իր մէջ կը պարփակէ հաւատքի եւ յոյսի միացած ուժը, որմէ սկիզբ կ'առնեն մարդկային կեանքի առաքինութիւնները։

Առանց սիրոյ մարդը պիտի չկրնար վայելել Աստուծոյ ստեղծագործութեան բարիքներն ու օրհնութիւնները։ Առանց անոր հրաշագործ զօրութեան մարդկային ընկերութեան կեանքը անկարելի պիտի դառնար։ Տուն, ընթանիք, եկեղեցի, ազգ, հայրենիք գոյութիւն պիտի չունենային քանի որ զանոնք կազմաւորող եւ պահպանող զօրութիւնը հաւատքով եւ յոյսով բաղադրուած սէրն է։ Առանց անոր Ս. Պօղոս Առաքեալ կը շեշտէ իր Կարեփացոց Առաջին բոլորին մէջ, մարդու մտաւոր եւ բարոյական բարձրագոյն կարողութիւններն ու արդիւնքները պիտի արժեքազրկուէին որչափ ալ գեղեցիկ ըլլային անոնք իրենց յօրինուածքին ու արտայայտութեան ձեւին մէջ։ Սիրոյ այս վարդապետութիւնը հիմնուած է մեր Տիրոջ հեղինակութեան վրայ։ Իր իսկ յայտարարութեամբ երկու սէրերու մէջ կը կեդրոնացնէ Օրէնք եւ Մարգարէութիւն, այսինքն Կրօնքն ու Կեանքը։ Այդ երկու սէրերն են՝ Աստուածսիրութիւն եւ մարդասիրութիւն։

Ամանորի եւ Ս. Ծննդեան այս խորհրդածութիւնները հաւատացեալներու կ'առաջնորդեն այն համոզումին թէ՛ կեանքի իրական նորոգութիւնը եւ

կամ Քրիստոնէական Վերածնունդը հնարաւոր է միայն Քրիստոսով, վասնզի զայն իրագործելու համար անհրաժեշտ են ազգականներ՝ որոնք ի վերուստ կրնան ճշուիլ միայն, գերազանցապէս հոգեւոր ըլլալուն համար:

Արսաբին եւ նիւթական ազգականներ, ինչպէս միջավայրի եւ կլիմայական պայմաններ, զբաղումի եւ ընկերային դիրքի յարմարութիւններ, մտաւոր զարգացման եւ փորձառութեան վիճակներ, չեն կրնար արգիլել նորոգուելու այդ աշխատանքը: Մէկը կրնայ նոյն իսկ զրկուած ըլլալ այս բոլորէն եւ սակայն ձեռք բերել այդ նորոգութիւնը: Արգիլները մարդու ներքին աշխարհէն կուգան: Կամքն է որ երբեմն կը վնասէ մերժել նմանութիւնը եւ դէմ կենալ անոր հեղինակութեան արհամարհելով Աստուծոյ սէրը:

Բեթղեհէմի Ս. Այրի կամարին ներքեւ, արդարութեան եւ նմանութեան յոյսերու մէջ՝ մենք կ'երկրպագենք Աստուծոյ սիրոյն առջեւ — մարմնացած Իր Միածին Որդւոյն՝ Յիսուսի Քրիստոսի մէջ, եւ կոչ կ'ուղղենք մեր բոլոր հաւատացեալ եւ սիրեցեալ եղբայրներուն եւ քոյրերուն որ նորոգեն իրենց հաւատարմութեան ուխտը Անոր հանդէպ, հետեւելու Անոր քայլերուն եւ մօտեցալու Անոր կեանքի կատարելութեան: Ասիկա անհրաժեշտ է որչափ անհասկանալի մեր հաւատական եւ ազգային կեանքի համար:

Հայութիւնը չէ մոռցած եւ չի կրնար մոռնալ Առաջին Համաշխարհային պատերազմը, երկրորդը եւ աւելի արհաւիրալիցը եկաւ համոզելու նիւթապատ աշխարհին թէ պատերազմի նամբով չէ որ պիտի ապահովուի մարդկային ֆաղափարութիւնն ու ազգերու ազատութիւնը, այլ սիրոյ եւ համերաւութեան՝ ինչ որ Աւետարանը եւ Քրիստոնէութիւնը փարոզած են փան դարեր շարունակ: Միացեալ ազգերու ժողովը այս համոզումին արդիւնքն է եւ որպէսզի յաջողի անիկա իր առաքելութեան մէջ սիրոյ եւ համերաւութեան սկզբունքը պէտք է ըլլայ անոր նշանաբանը: Այդ նշանաբանը պէտք է գրուի մանաւանդ այն մարդոց սիրտերուն վրայ՝ որոնք կը հաւատին ազգերու եւ ժողովուրդներու բախտը ճնշողներու միջազգային բարձրագոյն օրինաց արդարութեան նամբով:

Իսկ մենք որ զմեզ հասած կը նկատենք մեր ազգային անկախութեան, ինքնօրէնութեան ու երջանկութեան, մէկ խօսքով վերածնունդի նոր դարագլուխին, Քրիստոնէական սիրոյ ամենաջերմ նախանձախնդրութեամբ պէտք է նուիրուինք խաղաղութեան դասին թէ մեր ազգային ներքին կեանքին մէջ եւ թէ անկէ դուրս միջազգային հողի վրայ: Մեր միակ նշանաբանը պէտք է ըլլայ Բեթղեհէմի օրհներգը եւ անոր պատգամը: Խաղաղասիրութիւնը, խաղաղ եւ շինարար աշխատանքի ոգին, մեր ցեղի նկարագրին յատկանշական եւ գնահատուած գիծերէն մէկը եղած է դարեր շարունակ: Այդ ոգին մեր ժողովուրդի ողջմտութեան հետ միասին կը պահանջէ որ այսօր Հայութիւնը իր բոլոր գաղութներով, խաղաղութեան ջահակիրը հանդիսանայ բանի եւ գործով:

Այս է եղած միշտ Նորին Ս. Օծութիւն Ամենայն Հայոց Վեհափառ Հայրապետի սրաբուխ բաղձանքը եւ փահանայապետական պատգամը ուղղուած իր բոլոր զաւակաց. այս կ'ուզենք ընել մեր պատգամը այս Ամանորին եւ Ս. Ծննդեան եւ Աստուածայայտութեան հրաւաքաւոր Տօնին: